

4. A magánhangzók tekintetében a cserM. megegyez a legközelebbi rokon nyelvekkel, a mordvinnal és a finnel, vagy legalább közelebb áll hozzájuk, mint a másik két nyelvjárás, pl.

finn	mord.	cserM.	S.	O.
<i>jalka</i> láb	<i>jalga, jalgo</i> gyalog	<i>jal</i>	<i>jol</i>	<i>jol</i>
<i>vete</i> víz	<i>ved, ved'</i>	<i>vit, vid</i>	<i>vüt</i>	<i>βüt</i>
<i>vere</i> vér	<i>ver, ver'</i>	<i>vir</i>	<i>vür</i>	<i>βür</i>
<i>patá</i> fazék (lp.	<i>pate, batte</i>)	<i>pat, pad</i>	<i>pot</i>	<i>pod</i> üst
<i>terä</i> él, hegy	—	<i>ter, tir</i>	<i>tür</i>	—
<i>pesä</i> fészek	<i>piza, pize</i>	<i>pižas, pižäž</i>	<i>püžakš</i>	—
<i>turpa</i> állati orr	<i>tirva, turva</i> ajak ¹⁾	<i>tirvä, tervä</i>	<i>türrö</i>	—
<i>syle</i> öl ²⁾	<i>sel, säl</i>	<i>šel</i>	<i>šülő</i>	—
[lapp <i>jabme-</i> meghal	—	<i>jam-</i> elvész	<i>jom-.</i>	—

Ezen tényekből azt kell következtetnünk, hogy a nyiltabb hangzókat kedvelő cserM. nyelvjárás hangállapota az eredetibb, s a másik két nyelvjárásnak labializálásra törekvése újabb fejlődés.

SZINNYEI JÓZSEF.

Hangiró készülék. A Nyelvtud. Közl. XXIII. kötetében (221—227. ll.) ismertettem a készülékeket, melyekkel az egyes hangok képzése módját láthatóvá lehet tenni. E készülékek közül nagyon fontosak azok, melyek a hanghullámok rezgését rajzolják le, s így megmutatják a hangszalagok működését az illető hangok képzése közben, továbbá az egyes hangok időtartamát s a hang erősségét. Viotor a *Phonetische Studien* legújabb füzetében (Neue Folge, I: 25.) ismertet egy erre a célra szolgáló újabb készüléket, melyet *Albrecht* tübingai mechanikus szerkesztett. A *kymographion* (így nevezik ezt a hangiró készüléket) egy Marey-féle dobbal van kapcsolatban, s a dobon mozgó tű írja kormozott papírra a rezgés alakját; a papírt egy óraszerkezet egyenletes sebességgel forgatja, úgy hogy tekintetbe véve a forgás sebességét s a lerajzolt hanghullámok számát, pontosan ki lehet számítani a kiejtett hangnak rezgési számát s zenei magasságát. Viotor közli az említett helyen e készülék rajzát, valamint a német *du* és *thu* szótagok hullámvonalának alakját. Egy ilyen hangiró készülék ára 180 márka; van azonban ennél még sokkal tökéletesebb is, melyet *Albrecht* 900 márkáért készít. Az ilyen készülékkel tett kísérletek eredményei igen fontosak mind a phonetika, mind az akusztika egyes kérdéseire nézve, s ezért kívánatos volna, ha minél többen tennének vele kísérletet.

BALASSA JÓZSEF.

¹⁾ zürjP. *tirp* ajak.

²⁾ Talán *sile*-ből; vö. lp. *sall, salla*, bár a lapp *a* ép úgy lehet f. *y*-nek, mint *i*-nek megfelelője (l. Thomsen, Einfluss 36); zürj. *sil, votj. sil, sul*.